

**Ш.ЕСЕНОВ АТЫНДАҒЫ КАСПИЙ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЖӘНЕ
ИНЖИНИРИНГ УНИВЕРСИТЕТІ
ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУ ИНСТИТУТЫ**

ЖОБА

**«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ӘДЕП: ТӘРБИЕШІНІҢ ЭТИКАСЫ МЕН
МӘДЕНИЕТІ»
тақырыбындағы біліктілікті арттыру курсының
білім беру бағдарламасы**

Ақтау 2026 ж.

Бағдарлама авторлары:

Жангозиева Манет Салықбаевна – Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, «Жалпы педагогика» кафедрасының аға оқытушысы, педагогика ғылымдарының магистрі

Жарылгасова Перуза Есенғалиевна – Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, «Жалпы педагогика» кафедрасының аға оқытушысы, педагогика ғылымдарының магистрі

Бағдарлама:

- Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 20 шілдедегі №2 бұйрығымен бекітілген Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарының талаптарын;

- Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік жалпыға міндетті мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімнің талаптарын ескере отырып әзірленген.

МАЗМҰНЫ

1.	Жалпы ережелер.....	4
2.	Глоссарий.....	5
3.	Бағдарлама тақырыбы.....	6
4.	Бағдарламаның мақсаты, міндеті және күтілетін нәтижелері.....	8
5.	Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны.....	9
6.	Оқу процесін ұйымдастыру.....	15
7.	Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.....	17
8.	Оқыту нәтижелерін бағалау.....	18
9.	Курстан кейінгі қолдау.....	19
10.	Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі.....	21

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

Қазіргі уақытта мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту саласына қойылатын талаптар күшейіп, педагогтардың кәсіби қызметіне қатысты сын-пікірлер де жиі айтылуда. Бұл сынның артуына бірнеше фактор әсер етеді.

Біріншіден, қоғамның мектепке дейінгі ұйымдардан күткен үміті жоғарылап, ата-аналар тарапынан тәрбиешілердің кәсіби құзыреттілігіне, балалармен қарым-қатынасының сапасына, қауіпсіздік пен даму ортасын дұрыс ұйымдастыруына қатысты талаптар айтарлықтай өсті.

Екіншіден, ақпараттық кеңістікте педагогтардың этикалық нормаларды бұзуы немесе кәсіби әрекеттегі кемшіліктерге байланысты түрлі жағдайлардың жариялануы мектепке дейінгі педагогтердің беделіне әсер етіп, олардың жұмысына қатысты қоғамда сынның күшеюіне әкелуде.

Үшіншіден, мектепке дейінгі ұйымдардағы кадрлық жетіспеушілік, жас мамандардың тәжірибесінің аздығы, жұмыс жүктемесінің көптігі және эмоционалдық күйзеліс те педагог қызметінің сапасына теріс ықпал етіп, кәсіби талаптардың толық орындалмауына себеп болуда.

Сонымен қатар, педагогикалық әдеп нормаларын сақтамау, ата-анамен өзара түсініспеушілік, балалармен қарым-қатынаста эмоционалдық-тәрбиелік қателіктер жіберу сияқты мәселелер де педагог жұмысының қоғам тарапынан сынға ұшырауына негіз болуда.

Осыған байланысты педагогикалық қауымдастық алдында тәрбиешілердің кәсіби мәдениетін, этикалық жауапкершілігін, қарым-қатынас мәдениетін дамыту және педагог беделін арттыру мәселелері ерекше өзектілікке ие болып отыр.

«Педагогикалық әдеп: тәрбиешінің этикасы мен мәдениеті» курсы мектепке дейінгі ұйымдардағы педагогикалық қызметкерлердің кәсіби құзыреттілігін, әдеп нормаларын сақтау мәдениетін және кәсіби этиканы меңгеру деңгейін арттыруға бағытталған.

Курс педагог қызметкерлердің кәсіби этика талаптарын түсінуін, педагогикалық қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыруын, балалармен, ата-аналармен және әріптестермен өзара әрекеттесу барысында этикалық нормаларды дұрыс қолдануын қамтамасыз етеді.

Сонымен қатар, білім беру бағдарламасын әзірлеу кезінде келесі нормативтік-құқықтық актілер мен әдістемелік құжаттар ескерілді:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-ІІІ «Білім туралы» Заңы;

2. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы № 137 «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамытудың моделін бекіту туралы» қаулысы;

3. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 «Қазақстан Республикасының 2023–2029 жылдарға арналған мектепке дейінгі,

орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамыту тұжырымдамасын бекіту туралы» қаулысы;

4. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» бұйрығы;

5. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 20 желтоқсандағы № 557 «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» бұйрығы;

6. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 «Мектепке дейінгі тәрбиелеу, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» бұйрығы;

7. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2009 жылғы 13 шілдедегі № 338 «Педагог қызметкерлер мен оларға теңестірілген тұлғалардың үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы» бұйрығы;

8. Қазақстан Республикасының 2019 жылғы 27 желтоқсандағы № 293-VI ЗРК «Педагогтің мәртебесі туралы» Заңы;

9. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 4 мамырдағы № 175 «Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламаларын әзірлеу, келісу және бекіту қағидаларын бекіту туралы» бұйрығы.

2. ГЛОССАРИЙ

1. Педагогикалық әдеп - педагогтың кәсіби қызметінде сақталатын адамгершілік нормалар мен мінез-құлық қағидалары.

2. Педагогикалық этика-педагогикалық қарым-қатынас пен қызмет барысындағы моральдық қатынастар туралы ғылым.

3. Кәсіби этика- мамандыққа тән моральдық нормалар мен құндылықтар жиынтығы.

4. Кәсіби жауапкершілік - педагогтың өз іс-әрекетіне моральдық әрі құқықтық жауап беру міндеті.

5. Педагогикалық мәдениет-педагогтың кәсіби құзыреттілігі, этикалық тәртібі, сөйлеу мәдениеті және жалпы мәдени деңгейі.

6. Қарым-қатынас мәдениеті - сөйлеу әдебі, тыңдай білу, өз пікірін орынды жеткізу қабілеті.

7. Педагогикалық такт-орынды, сыпайы, мәдениетті түрде әрекет ете білу шеберлігі.

8. Педагогтың беделі - қоғам, ата-ана және тәрбиеленушілер тарапынан көрсетілетін сенім мен құрмет деңгейі.

9. Педагогикалық ықпал ету - баланың дамуына бағытталған тәрбиелік іс-әрекет.

10. Педагог мәртебесі - педагогтың кәсіби құқықтары, міндеттері және әлеуметтік рөлі.

11. Субординация - қызметтік қарым-қатынаста рөлдер мен иерархияны сақтау мәдениеті.

12. Коммуникативтік құзыреттілік - тиімді, мәдениетті қарым-қатынас орната білу қабілеті.

13. Баламен қарым-қатынас әдебі - баланың тұлғалық ерекшеліктерін құрметтеу және қауіпсіз орта қалыптастыру.

14. Ата-анамен қарым-қатынас мәдениеті - өзара сыйластық, әріптестік және ашық диалог ұстанымы.

15. Әріптестік қарым-қатынас - бірлескен жұмыстағы өзара құрмет пен ынтымақтастық.

3. БАҒДАРЛАМАНЫҢ ТАҚЫРЫБЫ

Бағдарлама тақырыптары Қазақстан Республикасы білім берудің Мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты аясында мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту мазмұнына қойылатын талаптармен, сондай-ақ мектепке дейінгі ұйым педагогтарының біліктілік сипаттамаларымен айқындалады.

«Педагогикалық әдеп: тәрбиешінің этикасы мен мәдениеті» біліктілікті арттыру курсы Қазақстан Республикасының ұлттық білім беру жүйесінде қалыптасқан стратегиялық бағыттар мен нормативтік талаптарға толық сай келеді. Қазіргі таңда мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту саласында педагогтердің кәсіби этикасы, педагогикалық әдеп нормаларын сақтау, тұлғааралық қарым-қатынас мәдениетін дамыту мәселелері ерекше маңызға ие болып отыр. Бұл бағдарлама білім беру сапасын арттырудың, педагог мәртебесін көтерудің және тәрбиеленушілердің қауіпсіз, қолайлы білім беру ортасын қамтамасыз етеді.

1.Тәрбиеші - педагог мамандығының моральдық құндылықтары және кәсіби этика Тәрбиеші-педагог мамандығы – жоғары адамгершілік жауапкершілікті, кәсіби адалдықты және этикалық мінез-құлықтың жоғары деңгейін талап ететін қоғамдағы ең маңызды мамандықтардың бірі. Мектепке дейінгі ұйым педагогының моральдық құндылықтары оның кәсіби әрекетінің өзегі болып табылады және баланың тұлғалық қалыптасуына тікелей ықпал етеді.Тәрбиешінің кәсіби қызметіндегі негізгі моральдық құндылықтарға адамгершілік, мейірім, әділдік, сыйластық, жауапкершілік, төзімділік, адалдық және кәсіби шынайылық жатады.Бағдарлама осы құндылықтар арқылы тәрбиешінің балалармен, ата-аналармен және әріптестермен қарым-қатынасындағы мінез-құлқын айқындап, білім беру ортасының қауіпсіз әрі қолайлы болуына негіз қалайды.

2. Балалармен қарым-қатынас этикасы: эмоционалдық қауіпсіздік және қолайлы орта қалыптастыру Балалармен қарым-қатынас этикасы мектепке дейінгі педагог қызметінің маңызды компоненті болып табылады.

Эмоциялық қауіпсіздік пен қолайлы тәрбие ортасын қамтамасыз ету педагогтың кәсіби әдеп нормаларын сақтауымен тікелей байланысты. Тәрбиеші балалардың сезімін, қажеттіліктерін түсініп, сыйластық пен қамқорлыққа негізделген қарым-қатынас орната білуі керек. Бұл тәсіл балалардың сенімділігін арттырып, олардың психологиялық дамуына қолайлы жағдай жасайды, сондай-ақ әлеуметтік және эмоционалдық қабілеттерін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Бағдарлама этикалық қарым-қатынас қағидаларын сақтау арқылы педагогтың кәсіби беделін нығайтуына және мектепке дейінгі білім беру ұйымында қауіпсіз, қолайлы, дамытушы ортаны қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Педагогтың кәсіби имиджі және мәдени мінез-құлық стандарттары Педагогтың кәсіби имиджі – оның сыртқы көрінісі, сөйлеу мәдениеті, мінез-құлқы және кәсіби беделінің көрінісі болып табылады. Мәдени мінез-құлық стандарттары педагогтың балалармен, ата-аналармен және әріптестермен қарым-қатынасының этикалық нормаларын сақтауға бағытталған. Бағдарлама арқылы қалыптасқан жоғары кәсіби имидж пен мәдени мінез-құлық педагогтың сенімділігін арттырады, кәсіби беделін нығайтады және мектепке дейінгі ұйымда тәрбие мен оқыту процесінің тиімділігіне оң әсерін тигізеді.

4. Ата-анамен қарым-қатынас мәдениеті және әріптестік этикасы Ата-анамен қарым-қатынас мәдениеті – педагог пен отбасы арасындағы тиімді, ашық және құрметке негізделген байланыс жүйесі. Әріптестік этикасы педагогтың ұжымдағы кәсіби қарым-қатынас нормаларын сақтауын, өзара сыйластық пен ынтымақтастықты қамтамасыз етуін қамтиды. Бағдарламада игерген осы қағидаларды ұстану балалардың дамуы мен тәрбиесінің сапасын арттырып, мектепке дейінгі ұйымдағы сенімді, үйлесімді және қолайлы білім беру ортасын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

5. Педагогтың эмоционалдық тұрақтылығы: стрессті басқару және этикалық тепе-теңдік Педагогтың эмоционалдық тұрақтылығы – кәсіби қызметінде психологиялық тұрақтылықты сақтап, стресс жағдайларын тиімді басқару қабілеті. Этикалық тепе-теңдік педагогқа балалармен, ата-аналармен және әріптестермен қарым-қатынаста мәдени, әділ және сыпайы әрекет етуге мүмкіндік береді. Бағдарлама эмоциялық тұрақтылық пен этикалық тепе-теңдік сақтауға үйрете отырып, педагогтың кәсіби беделін арттырып, мектепке дейінгі ұйымдағы білім беру мен тәрбиелеу процесін қауіпсіз және тиімді ұйымдастыруға ықпал етеді.

6. Этикаға қайшы жағдаяттарды кәсіби түрде дұрыс бағалау және шешім қабылдау Этикаға қайшы жағдаяттарды кәсіби түрде бағалау – педагогтың жағдайды объективті түрде талдап, моральдық және кәсіби нормаларды ескеру қабілеті. Дұрыс шешім қабылдау педагогқа балалармен, ата-аналармен және әріптестермен қарым-қатынаста әділдік, сыпайылық және жауапкершілік қағидаларын сақтауға мүмкіндік береді. Бағдарлама осы тәсілдердің педагогтың кәсіби беделін нығайтып, мектепке дейінгі ұйымдағы қауіпсіз, сенімді және дамытушы білім беру ортасын қалыптастыруға септігін тигізеді.

7. Этикалық тәуекелдер: алдын алу, анықтау және басқару Этикалық тәуекелдерді басқару ұйымның ашықтық, әділдік және жауапкершілік принциптерін сақтауына негізделеді. Тәуекелдердің алдын алу қызметкерлердің этикалық мәдениетін қалыптастыру, нақты мінез-құлық кодексін енгізу және тұрақты профилактикалық оқыту арқылы жүзеге асады. Бағдарлама этикалық тәуекелдерді уақтылы алдын алу мен анықтау ұйымның беделін, сенімділігін және тиімді жұмысын сақтауға бағытталады.

8. Жеке кәсіби рефлексия және өзіндік даму стратегиялары

Бағдарламаның жаңашылдығы «Педагогикалық әдеп: тәрбиешінің этикасы мен мәдениеті» атты бағдарламасының жаңашылдығы оның педагогикалық этика, кәсіби әдеп және қарым-қатынас мәдениеті саласындағы заманауи халықаралық тәжірибе мен инновациялық әдістемелік тәсілдерді интеграциялауында жатыр. Бағдарлама мектепке дейінгі ұйым педагогтарының кәсіби мінез-құлқы, этикалық шешім қабылдау, эмоционалдық тұрақтылық және балалармен, ата-аналармен, әріптестермен этикалық қарым-қатынас дағдыларын жетілдіруге бағытталған.

4. БАҒДАРЛАМАНЫҢ МАҚСАТЫ, МІНДЕТТЕРІ ЖӘНЕ КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕЛЕРІ

4.1. Бағдарламаның мақсаты: Тәрбиешілердің кәсіби этикасын, мәдени құндылықтарын және педагогикалық құзыреттілігін дамытып, балалармен тиімді және моральдық-этикалық негізде қарым-қатынас орнатуға қажетті теориялық және практикалық дағдыларын қалыптастыру.

4.2. Бағдарлама міндеттері:

-кәсіби этика мен моральдық құндылықтарды қалыптастыру;

Тәрбиешілердің кәсіби іс-әрекеттерінде этикалық стандарттарды ұстануға, педагогикалық жауапкершілікті арттыруға жағдай жасау.

-мәдени құзыреттілікті дамыту;

Әлеуметтік нормалар мен мәдени дәстүрлерді құрметтеу, балалармен және ата-аналармен мәдениетті қарым-қатынас орнату дағдыларын қалыптастыру.

-педагогикалық коммуникацияны жетілдіру;

Эмпатия, эмоционалды интеллект және тиімді қарым-қатынас қабілеттерін дамыту арқылы тәрбиеші мен оқушы, тәрбиеші мен ата-ана арасындағы өзара түсіністікті күшейту.

-практикалық дағдыларды қалыптастыру

Теориялық білімді нақты педагогикалық жағдайларда қолдануға үйрету, этикалық дилеммаларды шешу және кәсіби шешім қабылдау қабілеттерін жетілдіру.

-өзіндік кәсіби дамуды қамтамасыз ету

Кәсіби рефлексия жасау, жеке этикалық және мәдени құндылықтарды бағалау және дамыту арқылы тәрбиешінің үздіксіз кәсіби өсуін қамтамасыз ету.

-ұлттық және халықаралық тәжірибені интеграциялау

Бағдарламада ұлттық дәстүрлер мен заманауи халықаралық педагогикалық стандарттарды үйлестіріп, тәрбиешінің кәсіби қызметін жаһандық деңгейде жетілдіру.

4.3. Бағдарламаның күтілетін нәтижелер

Кәсіби этика мен моральдық құндылықтарды меңгеру. Тәрбиешілер өз кәсіби іс-әрекеттерінде этикалық нормаларды тұрақты түрде қолдана алады, педагогикалық жауапкершілігі артады.

Мәдениет пен әлеуметтік құзыреттіліктің артуы. Балалармен, ата-аналармен және әріптестермен мәдениетті қарым-қатынас орната алады, әлеуметтік нормаларды сақтайды.

Эмоционалды интеллект пен коммуникациялық дағдылардың дамуы. Эмпатия, конфликттерді шешу, конструктивті қарым-қатынас жасау қабілеттері жетіледі.

Практикалық кәсіби дағдылардың қалыптасуы. Тәрбиешілер теориялық білімді нақты педагогикалық жағдайларда қолдануға, этикалық дилеммаларды тиімді шешуге қабілетті болады.

Өзін-өзі жетілдіру және кәсіби рефлексия мүмкіндіктерінің өсуі. Кәсіби іс-әрекетін бағалай алады, жеке этикалық және мәдени құндылықтарын дамытады, үздіксіз кәсіби өсуге бағыт алады.

Ұлттық және халықаралық тәжірибені үйлестіре білу. Бағдарлама аяқталған соң тәрбиешілер ұлттық дәстүрлер мен заманауи халықаралық педагогикалық стандарттарды біріктіріп, кәсіби қызметте қолдана алады.

5. БАҒДАРЛАМАНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ МЕН МАЗМҰНЫ

Біліктілікті арттыру курсы мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту педагогтарына арналған. Бағдарлама жоспары 6 бөлімнен тұрады, тақырыптық модульдер (80 сағат).

Мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі педагогтердің біліктілігін арттыру курсының бағдарламасының мазмұны мемлекеттік жалпыға міндетті мектепке дейінгі білім беру стандартына негізделген.

№	Модуль атауы	Модуль мазмұны	Модуль міндеті	Күтілетін нәтижелер
1	Тәрбиеші - педагог мамандығының моральдық құндылықтары және кәсіби этика	Тәрбиеші мамандығының адамгершілік негіздері – мейірім, сыйластық, әділдік, жауапкершілік, шынайылық сияқты құндылықтардың	Тәрбиеші-педагог мамандығының моральдық құндылықтары мен этикалық қағидаларын анықтау және түсіндіру.	Педагог өз кәсіби қызметінде моральдық құндылықтар мен этикалық нормаларды дұрыс қолдана алады.

		рөлі. Кәсіби этиканың мазмұны мен функциялары – педагогтың мінез-құлық нормалары, қызметтік міндеттерді орындаудағы этикалық шектеулер.	Педагогикалық қызметте кәсіби әдептің рөлін, оның оқушы, ата-ана және әріптестермен қарым-қатынасқа әсерін талдау.	
2	Балалармен қарым-қатынас этикасы: эмоционалдық қауіпсіздік және қолайлы орта қалыптастыру	Педагог пен бала арасындағы этикалық қарым-қатынас – бала қадір-қасиетін құрметтеу, тұлғалық ерекшеліктерін ескеру, қолдау көрсету. Педагогикалық әдеп талаптары – сөйлесу мәдениеті, эмоционалды ұстамдылық, педагогикалық такт.	Балалармен қарым-қатынас этикасының негізгі принциптерін, педагогикалық әдеп нормаларын және моральдық құндылықтарын анықтау.	Кәсіби әрекеттерінде этикалық тепе-теңдікті сақтап, моральдық және этикалық нормаларды орындауға қабілетті болады.
3	Педагогтың кәсіби имиджі және мәдени мінез-құлық стандарттары	Кәсіби имиджді қалыптастыру және дамыту жолдары – өзін-өзі дамыту, кәсіби білімін жетілдіру, рефлексия, кері байланыс қабылдау. Педагогтың кәсіби имиджінің мәні мен компоненттері – сыртқы келбет, сөйлеу мәдениеті, мінез-құлық стилі, кәсіби құзыреттер.	Педагогтың сыртқы келбеті, сөйлеу мәдениеті, кәсіби коммуникациясы және этикалық әрекеттері арқылы үлгі болу мүмкіндіктерін талдау. Кәсіби имиджді қалыптастыру, дамыту және этикалық қателіктерді болдырмау стратегияларын анықтау.	Мәдени мінез-құлық стандарттарын сақтай отырып, оқушылармен, ата-аналармен және әріптестермен тиімді және этикалық қарым-қатынас орната алады.

4	Ата-анамен қарым-қатынас мәдениеті және әріптестік этикасы	Педагогикалық такт және мінез-құлық мәдениеті – оқушыға, ата-анаға және әріптеске құрметпен қарау; әділ, байсалды әрекет ету. Қызметтік этикет және кәсіби мінез-құлық нормалары – амандасу, тыңдау, дауыс ырғағын реттеу, конфликтіні өршітпеу.	Ата-анамен ынтымақтастықты нығайту, ақпарат алмасу және шешім қабылдауда серіктестік дағдыларын дамыту стратегияларын көрсету.	Ата-аналармен және әріптестермен қарым-қатынаста кәсіби әдеп пен моральдық жауапкершілікті сақтайды.
5	Педагогтың эмоционалдық тұрақтылығы: стрессті басқару және этикалық тепе-теңдік	Эмоционалдық тұрақтылықтың педагог кәсібіндегі рөлі – кәсіби күйіп кетудің алдын алу, тиімді қарым-қатынас, сабырлы шешім қабылдау. Стрессті басқару стратегиялары – релаксация әдістері, тыныс алу жаттығулары, тайм-менеджмент, өзін-өзі қолдау дағдылары.	Педагогикалық қызметтегі стресстік жағдайларды сипаттау және олардың эмоционалдық және кәсіби салдарға әсерін талдау. Стрессті басқару әдістері мен эмоционалды тұрақтылықты сақтау стратегияларын зерттеу.	Педагог стресстік жағдайларды тану және басқару дағдыларын меңгереді.
6	Этикаға қайшы жағдаяттарды кәсіби түрде дұрыс бағалау және шешім қабылдау	Жағдаяттарды талдаудың кәсіби алгоритмі – мәселені анықтау, себеп-салдарын талдау, қатысушылардың құқығы мен мүддесін бағалау. Шешім қабылдауда объективтілік пен	Этикаға қайшы жағдайлар ұғымын және олардың педагогикалық қызметтегі көрінісін анықтау. Педагогикалық шешім қабылдауда кәсіби және этикалық нормаларды сақтау	Этикалық дилеммалар мен қиын жағдайларды кәсіби және моральдық тұрғыдан бағалап, дұрыс шешім қабылдай алады.

		әділдікті сақтаудың маңызы – эмоцияға берілмеу, жеке пікір мен кәсіби нормаларды ажырата білу.	принциптерін зерттеу.	
7	Этикалық тәуекелдер: алдын алу, анықтау және басқару	Этикалық тәуекелдердің пайда болу себептері – эмоционалды шаршау, кәсіби құзыреттіліктің жеткіліксіздігі, коммуникация мәдениетінің төмендігі, ұйымдық бақылаудың әлсіздігі. Этикалық тәуекелдерді алдын алу стратегиялары – этикалық кодексті түсіндіру, тұрақты оқыту, кәсіби мәдениет қалыптастыру, тәуекел факторларын ерте анықтау.	Этикалық тәуекелдерді алдын алу стратегияларын зерттеу және кәсіби этиканы сақтау жолдарын қарастыру. □ Педагогикалық қызметте тәуекелдерді ерте анықтау және мониторинг жүргізу әдістерін сипаттау.	Этикалық тәуекелдерді алдын алу стратегияларын меңгереді және кәсіби этиканы сақтау жолдарын қолданады.
8	Жеке кәсіби рефлексия және өзіндік даму стратегиялары	Өзіндік рефлексия: жеке әрекеттер, эмоциялар және шешімдерді талдау. Педагогикалық әрекетке талдау: сабақ немесе тәрбиелік іс-шараның тиімділігін бағалау. Этикалық рефлексия: кәсіби әдеп пен моральдық нормаларды сақтау деңгейін тексеру.	Жеке кәсіби рефлексия ұғымын, оның педагог қызметіндегі маңызы мен рөлін анықтау.	Тәрбиеші өз кәсіби мәдениетін, моральдық құндылықтарын және этикалық тепе-теңдігін жетілдіру қабілетіне ие болады.

		Эмоционалды рефлексия: стресстік немесе шиеленісті жағдайларда өз эмоциясын басқару тәжірибесін қарастыру.		
--	--	--	--	--

Біліктілікті арттыру курсының оқу-тақырыптық жоспары

№	Сабақ тақырыптары	Лекция	Практикалық сабақ	Тест	Барлығы
1	Модуль 1. Тәрбиеші - педагог мамандығының моральдық құндылықтары және кәсіби этика	2	6	2	10
1.1	Тәрбиешінің кәсіби рөлі, қызметтік міндеттері және әдеп нормалары	1	2		3
1.2	Тәрбиешінің кәсіби мінез-құлқы: үлгілік біліктілік сипаттамаларына сай талаптар	1	2	1	4
1.3	Тәрбиешінің тұлғалық мәдениеті: сөйлеу мәдениеті, киім үлгісі, мінез-құлық этикасы		2	1	3
	Модуль 2. Балалармен қарым-қатынас этикасы: эмоционалдық қауіпсіздік және қолайлы орта қалыптастыру	2	8	1	11
2.1	Эмоционалдық қауіпсіздік ұғымы және оның маңызы	1	2		3
2.2	Балалармен тиімді коммуникация принциптері	1	2	1	4
2.3	Қолайлы және қолдау көрсететін орта құру		4		4
	Модуль 3. Педагогтың кәсіби имиджі және мәдени мінез-құлық стандарттары	2	12	1	15
3.1	Педагогтық имидждің мәні және маңызы	1	4		5

3.2	Этикалық және мәдени нормаларды сақтау	1	4	1	6
3.3	Өз кәсіби имиджін тұрақты дамыту		4		4
	Модуль 4. Ата-анамен қарым-қатынас мәдениеті және әріптестік этикасы	2	6	1	9
4.1	Ата-анамен кәсіби этикаға негізделген қарым-қатынас	1	2		3
4.2	Ата-аналармен ынтымақтастықты ұйымдастыру	1	2	1	4
4.3	Ата-аналарды ақпараттандыру және қолдау көрсету		2		2
	Модуль 5. Педагогтың эмоционалдық тұрақтылығы: стрессті басқару және этикалық тепе-теңдік	2	6	1	9
5.1	Эмоционалдық тұрақтылық ұғымы және маңызы	1	2		3
5.2	Стрессті басқару әдістері	1	2	1	1
5.3	Этикалық тепе-теңдік және моральдық жауапкершілік		2		2
	Модуль 6. Этикаға қайшы жағдаяттарды кәсіби түрде дұрыс бағалау және шешім қабылдау	2	8		10
6.1	Этикалық қайшылық ұғымы және түрлері	1	2		3
6.2	Жағдайларды бағалау әдістері	1	2		3
6.3	Қарама-қайшылықты шешу стратегиялары		4		4
	Модуль 7. Этикалық тәуекелдер: алдын алу, анықтау және басқару	2	5	1	8
7.1	Этикалық тәуекел ұғымы және түрлері	1	2		3
7.2	Этикалық тәуекелдерді анықтау әдістері мен алдын алу шаралары	1	2	1	4

7.3	Тәуекелді басқару стратегиялары		1		1
	Модуль 8. Жеке кәсіби рефлексия және өзіндік даму стратегиялары	2	5	1	8
8.1	Рефлексиялық әдістер мен құралдар	1	2		3
8.2	Өзін-өзі жетілдіру және кәсіби компетенттілікті арттыру	1	2	1	4
8.3	Эмоциялық және кәсіби өсу		1		1
	БАРЛЫҒЫ:	16	56	8	80

6. ОҚУ ҮРДІСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтары үшін «Педагогикалық әдеп: тәрбиешінің этикасы мен мәдениеті» атты біліктілікті арттыру курсы бекітілген оқу-тематикалық жоспарға сәйкес дәстүрлі (очные) форматта ұйымдастырылады. Курс жалпы ұзақтығы 80 академиялық сағатты құрайды және 2 оқу аптасына есептелген.

Оқу процесінің ұйымдастырылуы ересектерді оқытудың қазіргі тәсілдеріне, белсенді, практикалық-бағытталған және қызметтік оқыту принциптеріне бағытталған. Курс біліктілікті арттырудың тиімді әдістерін қолдануға негізделген, бұл әдістер Қазақстанның ұлттық білім беру басымдықтарына және балалық шақтағы білім сапасын халықаралық стандарттарға сәйкес келеді.

Оқу процесіне келесі қазіргі педагогикалық әдістемелер мен тәсілдер енгізілген:

1. Теориялық-танымдық әдістер

Бұл әдістер педагогикалық әдеп, кәсіби этика және мәдениет туралы базалық білімді қалыптастыруға бағытталады:

- Дәріс-сұхбат – этикалық нормалар, педагогикалық мәдениет, кәсіби мінез-құлық туралы ұғымдарды түсіндіру;
- Проблемалық дәріс – педагогикалық әдепке қатысты даулы жағдаяттарды талқылау арқылы сыни ойлауды дамыту;
- Ақпараттық-презентациялық әдіс – нормативтік-құқықтық құжаттар, кәсіби стандарттармен жұмыс.

2. Интерактивті оқыту әдістері

Тыңдаушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз етеді:

- Топтық және жұптық жұмыс – педагогикалық жағдаяттарды бірлесе талдау;
- Миға шабуыл – кәсіби этикаға қатысты шешімдер ұсыну;

- Дөңгелек үстел – тәрбиешінің кәсіби мәдениеті мен имиджін талқылау;
- Пікірталас (дебат) – этикалық нормаларды қолданудың түрлі көзқарастарын салыстыру.

3. Практикаға бағытталған әдістер

Педагогтың нақты кәсіби қызметінде қолдануға бағытталған:

- Кейс-стади әдісі – шынайы педагогикалық-этикалық жағдаяттарды шешу;
- Рөлдік ойындар – «тәрбиеші–ата-ана», «тәрбиеші–бала», «әріптестер арасындағы қарым-қатынас» моделін құру;
- Ситуациялық тапсырмалар – этикалық тәуекелдерді анықтау және алдын алу жолдарын табу;
- Тренинг элементтері – коммуникативтік мәдениет пен эмоциялық тұрақтылықты дамыту.

4. Рефлексивтік әдістер

Кәсіби өзін-өзі тану мен өзін-өзі дамытуға бағытталады:

- Өзіндік талдау – тәрбиешінің кәсіби мінез-құлқын бағалау;
- Рефлексиялық күнделік – педагогикалық әдеп нормаларын қолдану тәжірибесін сипаттау;
- Эссе жазу – «Менің кәсіби этикалық ұстанымым», «Тәрбиешінің мәдени бейнесі» тақырыптарында.

5. Цифрлық құралдар мен ресурстар

Курс аясында педагогтардың цифрлық сауаттылығын арттыруға мүмкіндік беретін цифрлық платформалар мен құралдар қолданылады:

- **Google Workspace (Docs, Slides, Forms)** – бірлескен жұмыс және сауалнамалар жүргізу үшін.
- **Kahoot, Quizizz** – интерактивті тестілеу үшін.
- **Padlet, Miro** – идеяларды визуализациялау және топтық талқылау үшін.
- **Бейнеаналитика және әдістемелік бейнелер** – нақты жағдайларда педагогикалық өзара әрекеттестікті талдау үшін.
- **Қазақстанның білім беру платформалары (BilimLand/IQsha/Квадриум және басқалары)** – БҰҰ цифрлық ортасын байыту үшін ресурс ретінде.

Қатысушылардың білімін бақылау және бағалау формалары:

- 1. Практикалық тапсырмалар** – оқу процесінің компоненттерін (орта, жоспарлар, қарым-қатынас жағдайлары) талдау және әзірлеу.
- 2. Жобалық жұмыс** – ДОО-да белгілі бір қызмет бағытында дамуға арналған шағын білім беру жобасын жасау (мысалы, инклюзивтік тәсіл, оқу процесін даралау).
- 3. Презентациялар және жобаларды қорғау** – жұмыс нәтижелерін жария түрде таныстыру және талқылау.
- 4. Рефлексия және өзін-өзі бағалау** – оқу барысында жеке кәсіби дамуды талдау.

5. **Тестілеу** – курстың негізгі мазмұндық блоктары бойынша аралық немесе қорытынды тестілеу.

Осылайша, курс практикалық бағыттылығы, заманауи тиімді оқыту формалары және цифрлық құралдарды біріктіреді, бұл балабақша педагогтарының кәсіби өсуін қамтамасыз етіп, оларды жаңартылған балабақша бағдарламалары мазмұнын барлық ұйымдастырылған қызмет түрлерінде жүзеге асыруға дайындайды.

7. БАҒДАРЛАМАНЫҢ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ҚАМТАМАСЫЗ ЕТІЛУІ

Бағдарламаның оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі тыңдаушылардың курстың барлық модульдік мазмұнын жүйелі әрі терең меңгеруіне жағдай жасайды және мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбие мен оқыту үдерісін тиімді жүзеге асыруға қажетті кәсіби құзыреттіліктерді қалыптастыруға бағытталған. Оқу-әдістемелік база заманауи педагогикалық тәсілдерге, халықаралық тәжірибеге және тиімді білім беру практикаларына негізделеді.

Курстың оқу-әдістемелік қамтамасыз етілу құрамына төмендегілер кіреді:

1. Курстың оқу бағдарламасы

Оқу бағдарламасында курстың мақсаты мен міндеттері, құрылымы мен мазмұны, күтілетін оқу нәтижелері, сондай-ақ білім алушылардың жетістіктерін бағалау және бақылау түрлері айқындалған.

2. Дәрістік және практикалық сабақтарға арналған әдістемелік кешен

Кешенге педагогтардың оқу материалын тиімді меңгеруіне бағытталған презентациялар, сызбалар, кестелер, бейнематериалдар және әдістемелік ұсынымдар енгізілген.

3. Таратпа және ақпараттық-анықтамалық материалдар, оның ішінде:

- педагогикалық қызмет барысында туындайтын күрделі жағдаяттарды этикалық және мәдени тұрғыдан шешуге арналған алгоритмдер мен чек-листтер;
- балалардың жас ерекшеліктері мен жеке қажеттіліктерін ескере отырып, дамытушы білім беру ортасын ұйымдастыруға арналған нұсқаулықтар.

4. Практикаға бағдарланған тапсырмалар (жеке және топтық форматта):

- тәрбиешінің кәсіби этикасы мен мәдениетін ескере отырып, оқу іс-әрекеті немесе ойын қызметінің сценарийін әзірлеу;
- әр баланың жеке даму траекториясын қолдауға бағытталған педагогикалық тәсілдерді тәжірибеде қолдану.

5. Диагностикалық және рефлексивтік құралдар жүйесі, соның ішінде:

- тыңдаушылардың кәсіби құзыреттіліктерін анықтауға арналған кіріспе және қорытынды диагностика;
- өзіндік кәсіби дамуды бағалауға арналған сауалнамалар;
- оқу үдерісінің тиімділігін бағалауға арналған рефлексиялық карталар;
- педагогикалық жағдаяттарды талдауға арналған бақылау парақтары.

6. Қорытынды бақылауға арналған оқу-әдістемелік материалдар, олар:

- қорытынды әдістемелік жобаны (сценарий, модель, жоспар немесе педагогикалық технология) әзірлеу және қорғау;
- кәсіби тәжірибе нәтижелерін презентациялау;
- курстың негізгі тақырыптары бойынша қорытынды тестілеу жүргізуді қамтиды.

8. ОҚУ НӘТИЖЕЛЕРІН БАҒАЛАУ

Тыңдаушылардың білімін бақылау және бағалау сабақтарды өткізу процесінде де – қалыптастырушы бағалау арқылы да, курсты аяқтағаннан кейін де оның мақсаттары, міндеттері мен күтілетін нәтижелері негізінде бағдарламаны әзірлеуші айқындайтын нысанда жүргізіледі.

Қалыптастырушы бағалау.

Қалыптастырушы бағалау аралық бақылау және білім мен дағдыларды түзету үшін қолданылады. Ол практикалық тапсырмаларды орындау, тапсырмаларды шешу, сабақ фрагментін жобалау, тапсырмалар жүйесі түрінде жүзеге асырылады.

Тапсырмалар, орындау бойынша ұсыныстар, орындау мысалдары, өзін-өзі тексеруге арналған стандарттар, тапсырмаларды бағалау критерийлері біліктілікті арттырудың білім беру бағдарламасының оқу-әдістемелік кешеніне кіреді.

Тапсырмаларды орындау кезінде тыңдаушыларға топтық нысанда және жеке сұраулар бойынша кеңес беру қамтамасыз етіледі.

Мұғалім тыңдаушылардың кестеге сәйкес тапсырмаларды орындауын бақылайды, жақсартудың орындары мен тәсілдерін көрсете отырып, толық кері байланыс береді.

Өзіндік жұмыс практикалық тапсырмаларды жоғары деңгейде орындауға, бірқатар дәйекті әрекеттерді жүзеге асыруға бағытталған: жоспарлар құру, күрделі тақырыпты түсіндіру кезінде іс-қимыл алгоритмін түсіндіру, өз бетінше таңдау, тапсырмалар, жаттығулар т.б

Жиынтық бағалау демо-сабақ, жоба, қорытынды тестілеу және т. б. Түрінде жүргізілуі мүмкін.

Мысалы, қорытынды тестілеуді өткізу үшін модульде оқылатын әрбір тақырыпқа 15-20 тапсырмадан тұратын тапсырмалар банкі әзірленеді. Тыңдаушы 24 тест тапсырмасынан, әр тақырып бойынша 3-4 тапсырмадан тұратын тест тапсырады. Тапсырмаларды таңдау кездейсоқ түрде жүзеге асырылады.

9. КУРСТАН КЕЙІНГІ ҚОЛДАУ

Посткурстық сүйемелдеу бағдарламасы тыңдаушылардың оқу барысында алған кәсіби құзыреттіліктерін қолдауға және дамытуға, сондай-ақ оларды күнделікті педагогикалық тәжірибеде тиімді қолдануды қамтамасыз етуге бағытталған.

Біліктілікті арттыру курсы аяқталғаннан кейін мектепке дейінгі білім беру педагогтары **SMART-мақсаттарды** қамтитын, мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту бағдарламаларының мазмұнын іске асыру әдістерін жетілдіруге бағытталған **жеке Action plan (іс-қимыл жоспарын)** әзірлейді. Жоспарда кәсіби өсудің басым бағыттары және алынған білімді балалармен ұйымдастырылған қызметке енгізу жолдары көрсетіледі.

Посткурстық сүйемелдеудің бірінші кезеңінде, педагогтарға онлайн-кеңестер, электрондық хаттар, мессенджерлер және қашықтан өзара әрекеттесу платформалары арқылы әдістемелік қолдау көрсетіледі. Осы кезеңде тыңдаушылар пайда болған кәсіби міндеттер мен қажеттіліктерді ескере отырып, жеке іс-қимыл жоспарларын түзете алады.

Екінші кезеңде, педагогтарға білім беру қызметін жоспарлау, дамытушы пәндік-кеңістіктік ортаны ұйымдастыру, инклюзивті тәсілді іске асыру, сондай-ақ оқу процесін жекешелендіру мәселелері бойынша тереңдетілген сүйемелдеу жүргізіледі. Ерекше назар Lesson Study/Action Research форматындағы зерттеушілік іс-әрекет түрлеріне аударылады. Курстың жетекшісі педагогтарға әдістемелік және цифрлық ресурстарға қол жеткізуді қамтамасыз етеді, сондай-ақ практикалық бастамаларды іске асыру барысында оларды қолдап, бағыт-бағдар береді.

Үшінші кезеңде, педагогтардың кәсіби өсуі қадағаланады, жаңа тәсілдерді мектепке дейінгі ұйымдарда табысты жүзеге асырып жүрген тыңдаушылардың тәжірибесі жинақталып, талданады. Посткурстық сүйемелдеу аясында тыңдаушылар тәжірибе алмасу іс-шараларына, салалық әдістемелік басылымдарға мақалалар жариялауға, педагогикалық шеберлік байқауларына қатысуға ынталандырылады. Алдыңғы қатарлы идеяларды насихаттау және инновациялық тәжірибені жинақтау семинарлар, конференциялар және жарияланымдық белсенділік арқылы жүзеге асырылады.

№	Курстан кейінгі іс-шаралар қолдау көрсету	Жүріс-тұрыс формасы	Жауапты
1	Жеке Action Plan әзірлеу және бастапқы қолдау	Курстың соңғы күні	Тренерлер
2	Тереңдетілген әдістемелік және практикалық қолдау	Вебинар кеңес	Тренерлер
3	Нәтижені бақылау, тәжірибе жинақтау және тарату	Жарияланымдар	Тренерлер

4	Кәсіби этика мен педагогикалық әдеп нормаларын тәжірибеде қолдану	Онлайн сауалнама	Тренерлер
5	Ата-аналармен және әріптестермен этикалық өзара әрекеттесу тәсілдерін жетілдіру	Вебинар кеңесі	Тренерлер
6	Балабақшадағы этикалық мәдениетті дамытуға бағытталған шағын жобаларды жүзеге асыру	Онлайн сауалнама	Тренерлер
7	Эмоционалдық тұрақтылық және кәсіби күйіп қалудың алдын алудың әдістерін тәжірибеде қолдану	Конкурстар	Тренерлер
8	Педагогтар өз тәжірибесі туралы мақалалар жазуға, кәсіби байқауларға қатысу	семинар	Тренерлер
9	Тәрбиешілер этикалық мәдениет бойынша шеберлік сабақтарын өткізу	Конкурстар	Тренерлер
10	Жанжалсыз қарым-қатынас модельдерін жасау	Жарияланымдар	Тренерлер

10. ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі әдебиеттер тізімі

1. Баймұхамбетова, Л. Психология и этика взаимодействия с детьми дошкольного возраста. Алматы, 2021.
2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Бала тәрбиелеу және оқыту бағдарламалары. Нұр-Сұлтан, 2022.
3. Егенисова, А.Қ. Педагогикалық шеберлік [Мәтін]: оқу құралы / А.Қ. Егенисова.- Ақтау:Эверо, 2022.- 252 б.
4. Сұлтанова, Ғ.Т. Жаңаша оқыту (жас маманға арналған көмекші). Кімді? Не үшін? Қалай оқытамын? [Мәтін]: оқу құралы / Ғ.Т. Сұлтанова.- Алматы: Medet Group, 2021.- 146 б.
5. Каримов А.Н. Педагогикалық қызмет және педагогикалық шеберлік негіздері: оқу құралы. 2023. – 225 б.
6. Мирза, Н.В. Профессиональная компетентность педагога [Мәтін]: монография / Н.В. Мирза.- Алматы: Alem book, 2024.- 256 б

Қосымша әдебиеттер тізімі

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения (Приказ МОН РК № 348 от 15.07.2022 г.).
2. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения (утверждена Приказом МОН РК № 381 от 24.08.2022 г.).
3. Тойшыбекова М.Қ. Тренингтегі ойын. Ойындық өзара іс-әрекет мүмкіндіктері:оқу құралы.-Алматы: Альманахъ.2021.-54б.
4. Докучаев, И.И. Аксиология культуры [Текст]: учебное пособие / И.И. Докучаев.- СПб: Лань, 2022.- 356 с.
5. Кирбасова, Л.Г. Іскерлік қатынастар этикасы [Мәтін]: оқу құралы / Л.Г. Кирбасова; рец.: Б.С. Саубетова, Н.Х. Маулина.- Ақтау: КТИУ, 2024.- 102 б.
6. Мирза, Н.В. Кәсіби-педагогикалық қарым-қатынас [Мәтін]: оқу құралы / Н.В. Мирза, Р.Б. Маженова.- Алматы: Alem book, 2024.- 212 б.
7. Rustamov,F. Karimova F., Rustamova S. Pedagogy.-Baki:Eim və təhsil, 2022-388 р.
8. Репринцева, Г.И. Игра-ключ к душе ребенка. В чьих руках окажется это волшебное средство? [Текст]: Научно-метод.пособие / Г.И. Репринцева.- 2-е изд.испр.и доп.- Москва: ИНФРА-М, 2024.- 319 с.
9. Brunsek A, Perlman M, McMullen E, Falenchuk O, Fletcher B, Nocita G, Kamkar N, Shah PS. A meta-analysis and systematic review of the associations between professional development of early childhood educators and children’s outcomes. Early Childhood Research Quarterly. 2020;53:217–248. doi: 10.1016/j.ecresq.2020.03.003. [DOI] [Google Scholar]
10. Burchinal MR, Cryer D, Clifford RM, Howes C. Caregiver training and classroom quality in child care centers. Applied Developmental Science. 2002;6(1):2–11. doi: 10.1207/S1532480XADS0601_01. [DOI] [Google Scholar]

11. Eadie P, Levickis P, Murray L, Page J, Elek C, Church A. Early childhood educators' wellbeing during the Covid-19 pandemic. *Early Childhood Education Journal*. 2021;49:903–913. doi: 10.1007/s10643-021-01203-3. [[DOI](#)] [[PMC free article](#)] [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
12. Grist CL, Caudle LA. An examination of the relationships between adverse childhood experiences, personality traits, and job-related burnout in early childhood educators. *Teaching and Teacher Education*. 2021 doi: 10.1016/j.tate.2021.103426. [[DOI](#)] [[Google Scholar](#)]